

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 21.03.2018 r.

Adam Bodnar

V.7220.196.2015.EG

Pan
Andrzej Adamczyk
Minister Infrastruktury
ul. Chałubińskiego 4/6
00-928 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Analiza skarg wpływających do mojego Biura wskazuje na szereg wciąż aktualnych problemów związanych z nadal funkcjonującym modelem pobierania opłat abonamentowych. Kierowane do mnie wnioski o podjęcie interwencji w sprawach indywidualnych najczęściej pochodzą od osób starszych, schorowanych, a także od osób z niepełnosprawnościami, zazwyczaj o niskim poziomie świadomości prawnej, co tym bardziej wzbudza mój uzasadniony niepokój.

W tym kontekście pragnę przypomnieć, że w dniu 9 października 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1324 – dalej: „Ustawa zmieniająca”). Na mocy tej ustawy osoby, które ukończyły 75 lat zostały zwolnione z obowiązku składania oświadczenia o spełnieniu warunków do zwolnienia z opłat abonamentowych oraz przedłożenia dokumentu potwierdzającego osiągnięty wiek (najczęściej był to dowód osobisty). W praktyce oznacza to, że w obecnym stanie prawnym Poczta Polska S.A. może na podstawie danych z rejestru PESEL ustalić wiek abonentów i w konsekwencji zwolnić ich z opłat abonamentowych we własnym zakresie.

Co istotne, ww. nowelizacja nie rozwiązuje problemu osób, które ukończyły 75 rok życia i nie dopełniły wymogów formalnych w postaci złożenia oświadczenia oraz dokumentu potwierdzającego osiągnięty wiek przed dniem 9 października 2015 r. W takich przypadkach obywatele mogą zwrócić się z wnioskiem do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (dalej: „KRRiT”) o umorzenie zaległości w płatności opłat abonamentowych. Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, że sprawy osób starszych, które nie złożyły wymaganego oświadczenia co do zasady kończą się dla nich pozytywnym rozstrzygnięciem. W praktyce jednak wiąże się to z koniecznością zainicjowania odrębnego

postępowania przed KRRiT, o czym obywatele niejednokrotnie dowiadują się zbyt późno tj. w toku trwającej egzekucji.

Wobec powyższego, z punktu widzenia organu stojącego na straży konstytucyjnych praw i wolności powstaje pytanie, czy Poczta Polska S.A. nie powinna rozważyć zaniechania inicjowania postępowań egzekucyjnych wobec osób uprawnionych do zwolnienia ze względu na wiek, które nie dopełniły warunków formalnych i do których nie znajduje zastosowania Ustawa zmieniająca. W przypadku zaś osób, wobec których doszło do wszczęcia postępowania egzekucyjnego, Poczta Polska S.A. – jako wierzyciel – mogłaby rozważyć złożenie wniosku o umorzenie postępowania na podstawie art. 59 § 1 pkt 9 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. – o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1201, z późn. zm.). Przepis ten stanowi podstawę prawną do umorzenia postępowania egzekucyjnego na żądanie wierzyciela.

W podobny sposób mógłby zostać rozwiązany problem osób będących w wieku emerytalnym, które pobierają niską rentę rodzinną. W przypadku tej kategorii obywateli istnieją zasadnicze wątpliwości, czy osoby te mogą skorzystać ze zwolnienia z opłat abonamentowych wobec brak wyraźnego wskazania ich w kręgu osób ustawowo zwolnionych.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1204, z późn. zm. – dalej: „Ustawa o opłatach abonamentowych”), zwolnieniem od opłat abonamentowych objęte są osoby, które ukończyły 60 lat oraz mają ustalone prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Wśród osób, które ukończyły 60 lat można wyróżnić grupę, która nie ma ustalonego prawa do emerytury natomiast pobiera rentę rodzinną po zmarłym małżonku. Wysokość takiego świadczenia może zaś odpowiadać progowi dochodowemu umożliwiającemu zwolnienie od abonamentu w świetle przywołanego art. 4 ust. 1 pkt 6 ustawy o opłatach abonamentowych. Jednakże wobec braku wyraźnego wskazania tej grupy osób, jako zwolnionych od opłat abonamentowych, nie mają one możliwości skorzystania ze zwolnienia. Sytuacja ta ma miejsce pomimo tego, że uwarunkowania ekonomiczne i życiowe emerytów objętych regulacją ustawową oraz osób pobierających podobną do emerytury rentę rodzinną są bardzo zbliżone.

Ponadto, także wśród osób, które ukończyły 60 lat oraz mają ustalone prawo do emerytury zdarzają się sytuacje wyboru renty rodzinnej zamiast własnego świadczenia emerytalnego. W szczególności w przypadku, gdy renta rodzinna po zmarłym członku jest wyższa niż emerytura. Możliwość taką przewiduje art. 95 ust. 1 z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm. – dalej: „Ustawa o emeryturach i rentach”). Jednocześnie renta rodzinna pobierana zamiast emerytury może nie przekraczać kryterium dochodowego wynikającego z ustawy o opłatach abonamentowych.

Kolejna grupa skarg obywatelskich kierowanych do mojego Biura dotyczy problemów związanych z brakiem możliwości udokumentowania wyrejestrowania odbiornika ze względu na znaczny upływ czasu. Zdarzają się częste przypadki, w których dochodzi do wszczęcia postępowań egzekucyjnych, pomimo tego, że obywatele w odległej przeszłości dokonali zgłoszenia zaprzestania używania odbiornika np. z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania. Wówczas Poczta Polska nie uwzględnia zarzutów w postępowaniu egzekucyjnym co do nieistnienia obowiązku, automatycznie żądając przedstawienia dokumentów dotyczących skutecznego wyrejestrowania odbiornika nawet po upływie wielu lat.

Na tę kwestię coraz częściej zwracają uwagę sądy administracyjne, wskazując, że taki dokument mógł zostać po prostu utracony z przyczyn losowych, niezależnych od strony. Przykładowo, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu stwierdził, że z przepisów nie wynika, iż strona jest zobowiązana bezterminowo przechowywać dokument (dowód) wyrejestrowania odbiornika. Skoro termin przedawnienia opłat abonamentowych wynosi 5-lat, to nie sposób wymagać od strony, aby taki dokument przechowywała w nieskończoność – tak też w prawomocnym wyroku z dnia 22 listopada 2017 r. (sygn. akt III SA/Po 297/17).

Ponadto, analiza skarg wpływających do mojego Biura wskazuje na istotne trudności, z jakimi borykają się osoby z niepełnosprawnościami, których schorzenia uniemożliwiają bądź w znacznym stopniu utrudniają wizytę w placówce pocztowej. Problem dotyczy w szczególności osób, które nie mogą liczyć na pomoc innych np. rodziny lub sąsiadów w załatwianiu spraw urzędowych. W takich sprawach skarżący wskazują, że Poczta Polska S.A. wymaga, aby czynności związane ze złożeniem oświadczenia potwierdzającego uprawnienie do zwolnienia od opłat abonamentowych oraz stosownych dokumentów, dokonywane były osobiście w placówce urzędu.

W myśl art. 4 ust. 1 ustawy o opłatach abonamentowych, zwalnia się od opłat abonamentowych osoby, co do których orzeczono o zaliczeniu do I grupy inwalidów lub całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy o emeryturach i rentach, lub znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), lub trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r. poz. 1403, z późn. zm.),

a także osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2000 Hz o natężeniu od 80 dB) oraz osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%.

Ww. zwolnienia przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529) oświadczenie o spełnianiu warunków do korzystania z tych zwolnień i przedstawiono dokumenty potwierdzające uprawnienie do tych zwolnień. W praktyce powstaje więc wątpliwość, czy osoby zamierzające skorzystać ze zwolnienia (także osoby z niepełnosprawnościami) powinny dopełnić wymaganych formalności wyłącznie w placówce pocztowej.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do treści art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958), postanowiłem zwrócić się do Pana Ministra – jako do organu właściwego w zakresie nadzoru nad wykonywaniem kontroli obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz obowiązku pobierania opłaty abonamentowej – z uprzejmą prośbą o szczegółowe ustosunkowanie się do każdego ze wskazanych przeze mnie obszarów problemowych.

(podpis na oryginale)